

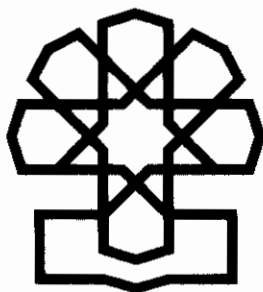
۶۳۲۹

مجلس شورای اسلامی
سرکلیه پژوهش‌ها

مالیات‌ها در لایحه بودجه
سال ۱۳۸۱ کل کشور

درباره لایحه بودجه ۱۳۸۱ شماره ۱۲

معاونت پژوهشی
دفتر بررسی‌های اقتصادی

۱۲

شماره مسلسل

۶۳۲۹

دی ماه ۱۳۸۰

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳
نگاهی به درآمدهای مالیاتی بودجه سال ۱۳۸۱.....	۴

جدول‌ها

جدول شماره ۱- طبقه‌بندی مالیات‌ها.....	۴
جدول شماره ۲- اجزای مالیات بر شرکت‌ها.....	۵
جدول شماره ۳- اجزای مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی.....	۶
جدول شماره ۴- اجزای مالیات بر درآمد.....	۸
جدول شماره ۵- اجزای مالیات بر درآمد در بودجه ۱۳۸۰ و لایحه ۱۳۸۱.....	۸
جدول شماره ۶- سهم اجزای مالیات بر ثروت از کل درآمدهای مالیاتی و درآمد دولت.....	۱۰
جدول شماره ۷- دو بخش مهم از مالیات بر ثروت در بودجه ۱۳۸۰ و لایحه ۱۳۸۱.....	۱۱

مقدمه

مالیات‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۸۱ نسبت به سال‌های قبل تفاوت‌هایی دارد، زیرا ساختار کلی مالیات‌ها در سال ۱۳۸۱ براساس قانون جدید مالیات‌ها شکل گرفته که اصلاحات عمده‌ای در قانون مالیات‌های مستقیم انجام داده است. اما مسأله مهم این است که در بعضی گروه‌ها و بخش‌های مالیاتی، طبق قانون اصلاح شده عمل نشده است. به عنوان مثال، در پیوست شماره ۳، قانون اصلاح شده مالیات‌ها مطلقاً مدنظر قرار نگرفته و تمامی محاسبات، بر قانون موجود متکی است (قانون مالیات‌های مصوب سال ۱۳۶۶). این موضوع از اشکالات مهمی است که باید بازنگری شود.

از موارد مهم دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد غیرواقعی بودن برآورد درآمدهای مالیاتی در گروه‌های مختلف مالیات است، که به عنوان نمونه می‌توان به مورد زیر اشاره کرد:

برآورد مالیات بر درآمد شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۱، معادل با ۹,۸۲۱ میلیارد ریال است. این مالیات نسبت به مصوب سال ۱۳۸۰ معادل ۳۵/۱۸ درصد رشد دارد و براساس آمار وصولی سال ۱۳۸۰ (هشت ماهه) مالیات شرکت‌های دولتی معادل با ۶۶/۳ درصد بودجه مصوب تحقق یافته است. اگر همین روند را تا پایان سال ادامه دهیم، ۴,۸۱۷ میلیارد ریال وصول خواهد شد. برآورد رشد مالیات بر شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۱ نسبت به عملکرد ۱۳۸۰ معادل ۱۰۳/۸۸ درصد است که منطقی به نظر نمی‌رسد. نمونه‌هایی از این دست، که کم هم نیستند، می‌تواند در کسب درآمدهای برنامه‌ریزی شده دولت اخلال ایجاد کند و

توجه بیش‌تر برنامه ریزان را در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌طلبد. در بودجه اقلام دیگری وجود دارد که در حقیقت مالیات هستند، ولی با عناوین دیگری مثل عوارض پوشش داده شده‌اند. مثلاً در بند «غ» تبصره ۱ وصول عوارض از سیگار پیش‌بینی شده است، در صورتی که این درآمد ماهیت مالیاتی دارد و بهتر است کلمه «عوارض» به کلمه «مالیات» اصلاح شود. بنابراین اگر اقلام مالیات پنهان در برآورد مالیات بودجه گنجانده شود، درآمدهای مالیاتی واقعی‌تر و شفاف‌تر نمود پیدا خواهند کرد.

نگاهی به درآمدهای مالیاتی بودجه سال ۱۳۸۱

از مبلغ ۷۹,۳۴۵ میلیارد ریال درآمد دولت (براساس تعریف جدید از درآمد دولت)، ۶۱,۳۶۲ میلیارد ریال، یعنی ۷۷/۳۴ درصد آن، را مالیات تشکیل می‌دهد که به پنج گروه عمده تقسیم شده است:

جدول شماره ۱- طبقه‌بندی مالیات‌ها

گروه‌های مالیاتی	مبلغ به میلیارد ریال	درصد از کل درآمدهای مالیاتی	درصد از درآمد دولت
۱. مالیات بر شرکت‌ها	۱۹,۳۳۹	۳۱/۵۲	۲۴/۳۸
۲. مالیات بر درآمد	۱۰,۰۰۳	۱۶/۳۰	۱۲/۶۱
۳. مالیات بر ثروت	۴,۱۱۰	۶/۷۰	۵/۱۸
۴. مالیات بر واردات	۱۹,۴۶۶	۳۱/۷۲	۲۴/۵۳
۵. مالیات بر کالاها و خدمات	۸,۴۴۴	۱۳/۷۶	۱۰/۶۴
جمع	۶۱,۳۶۲	۱۰۰/۰۰	۷۷/۳۴

گروه اول (مالیات بر شرکت‌ها) به سه بخش تقسیم می‌شود که بخش آخر آن سرفصل جدیدی در بودجه است، اگر چه رقم آن سرفصل بودنش را توجیه نمی‌کند.

جدول شماره ۲- اجزای مالیات بر شرکت‌ها

بخش‌های مالیاتی گروه یکم (مالیات بر شرکت‌ها)	مبلغ به میلیارد ریال	درصد از کل درآمدهای مالیاتی	درصد از درآمد دولت
۱. مالیات بر اشخاص حقوقی دولتی	۹.۸۲۱	۱۶/۰۱	۱۲/۳۸
۲. مالیات بر سایر شرکت‌های حقوقی غیر دولتی*	۹.۵۰۰	۱۵/۴۸	۱۱/۹۷
۳. مالیات عملکرد مراکز تهیه و توزیع کالا	۱۸	۰/۰۳	۰/۰۳
جمع	۱۹.۳۳۹	۳۱/۵۲	۲۴/۳۸

* در تعیین عنوان این بخش، از واژگان نامناسب استفاده شده است، به این معنی که اصولاً کلیه شرکت‌ها حقوقی هستند و لفظ حقوقی زاید است. از آن گذشته، چون از این بخش، جزء یا اجزای دیگری قبلاً مورد بررسی قرار نگرفته است، نیازی به واژه سایر نیست، اما برای رعایت تناسب با عنوان بخش ۱، یعنی اشخاص حقوقی دولتی، عنوان بخش ۲ باید به اشخاص حقوقی غیردولتی تغییر یابد. بر همین منوال لازم است برای عنوان گروه ۱ از جدول شماره ۱ هم به جای عنوان مالیات بر شرکت‌ها، از عنوان مالیات بر اشخاص حقوقی استفاده شود.

نگاهی به عملکرد هشت ماهه سال ۱۳۸۰ نشان می‌دهد که مالیات اشخاص حقوقی دولتی تنها ۳/۶۶ درصد تحقق یافته است، ولی درصد تحقق مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی ۹۶ درصد بوده است. البته علت بالابودن درصد تحقق در بخش غیردولتی آن است که به روال همیشگی، مالیاتی که باید از اشخاص حقوقی غیردولتی وصول شود، ابتدا بین حوزه‌های مالیاتی سرشکن می‌شد و سپس بر مبنای مبالغ تخصیص یافته، میزان مالیاتی در پی وصول می‌رفتند و به

هر تمهیدی که می‌توانستند سهمیه خود را وصول می‌کردند. با تصویب قانون اصلاحی، دیگر این شیوه وصول و اجرای مالیات‌های بخش غیردولتی به کار گرفته نمی‌شود و اشخاص حقوقی غیردولتی نیز از این پس می‌توانند مالیات واقعی مبتنی بر درآمدهای تحقق یافته را بپردازند. از این رو نباید درصد تحقق درآمد این بخش را در سال ۱۳۸۱ چندان مغایر با درصد تحقق بخش دولتی دانست. که همواره از قدرت پرداختن مالیات اضافی برخوردار بوده است. به این ترتیب درصد افزایش درآمد مالیاتی پیش‌بینی شده برای سال ۱۳۸۱ نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۰، با فرض تداوم همین میزان تحقق در چهار ماهه آخر سال، به صورت زیر خواهد بود:

جدول شماره ۳- اجزای مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

بودجه مصوب ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	پیش‌بینی عملکرد در ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	درصد از کل درآمدهای مالیاتی در سال ۱۳۸۰	لایحه ۱۳۸۱	درصد افزایش ۱۳۸۱ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۸۰
۷.۲۶۶	۴.۸۱۷	۳۵/۱۸	۹.۸۲۱	۱۰۳/۸۸
۸.۵۰۰	۵.۶۳۶*	۱۱/۷۵	۹.۵۰۰	۶۸/۵۶

* مفروض برای محاسبات اخیر.

براساس ماده ۱۰۵ قانون اصلاحی، مالیات اشخاص حقوقی به طور کلی، چه دولتی و چه غیردولتی، از آغاز سال ۱۳۸۱ به نرخ ۲۵ درصد محاسبه و دریافت خواهد شد. بنابراین، با عنایت به این که نرخ مؤثر مالیات، دست کم برای اشخاص

حقوقی دولتی، بیش از ۵۰ درصد بوده است، باید در این بخش کاهش حداقل به میزان ۲۵ درصد را شاهد بود، در حالی که، حدود ۱۰۳/۸۸ درصد افزایش پیش‌بینی شده است. افزایش شمار مشمولان مالیات با عنایت به حذف بخشی از معافیت‌ها، به ویژه در سال نخست اجرای قانون اصلاحی، هرگز نمی‌تواند چنین افزایشی را محقق کند. ارقام واقعی باید به وسیله مسئولان تنظیم بودجه، قبلاً پیش‌بینی و در بودجه گنجانده می‌شد، اما به دلیل آن که چنین نشده است، تنها می‌توان امیدوار بود که نسبت به سال گذشته کاهش نیاید و همان رقم محقق شده، یعنی ۴،۸۱۷ میلیارد ریال، به دست آید، اما بدون شک افزایش ۱۰۳/۸۸ درصدی پیش‌بینی شده محقق نخواهد شد.

پیوست شماره ۳ لایحه بودجه به خوبی نشان می‌دهد که در محاسبات به عمل آمده، قانون اصلاحی مطلقاً مدنظر قرار نگرفته و تمامی محاسبات، حتی برای شرکت‌های موضوع بند «ع» تبصره ۱، بر قانون موجود متکی است؛ زیرا در هیچ یک از محاسبات مربوط به تعیین مالیات اشخاص حقوقی ذکر شده در پیوست ۳، نرخ مالیاتی کم‌تر از ۵۰ درصد مشاهده نمی‌شود. بازنگری کامل این بخش ضروری است. با یک نگاه گذرا به پیوست شماره ۳ مشخص می‌شود که نه تنها محاسبه رقم مالیات، بلکه کلیه تفکیک‌ها نیز براساس قانون موجود انجام شده است، در حالی که وزارت امور اقتصادی و دارایی دست کم از ماه‌ها پیش در جریان تغییر قرار داشت. بنابراین:

بدون شک درآمد پیش‌بینی شده دولت از این دو بخش، یعنی گروه نخست، محقق نخواهد شد؛ و این امر به معنی بیش از ده درصد کاهش درآمد دولت است.
گروه دوم، مالیات بر درآمد است که به پنج بخش تقسیم می‌شود:

جدول شماره ۴- اجزای مالیات بر درآمد

درصد از درآمد دولت	درصد از کل درآمدهای مالیاتی	مبلغ به میلیارد ریال	بخش‌های گروه دوم (مالیات بر درآمد)
۱/۷۶	۲/۲۸	۱.۴۰۰	۱. مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی
۱/۶۴	۲/۱۲	۱.۳۰۰	۲. مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی
۸/۱۹	۱۰/۶۰	۶۵۰۰	۳. مالیات مشاغل
۰/۸۳	۱/۰۶	۶۵۳	۴. مالیات مستغلات
۰/۱۹	۰/۲۴	۱۵۰	۵. مالیات‌های متفرقه درآمد
۱۲/۶۱	۱۶/۳۰	۱۰۰۰۳	

عملکرد هشت ماهه سال ۱۳۸۰، اگر چه تفکیک مالیات حقوق را ندارد، ولی درصد تحقق ارقام پیش‌بینی شده در بودجه مصوب را تا حدودی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵- اجزای مالیات بر درآمد در بودجه ۱۳۸۰ و لایحه ۱۳۸۱

بخش‌های مالیاتی گروه دوم	بودجه مصوب ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	پیش‌بینی عملکرد در ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	درصد تحقق نسبت به بودجه مصوب ۱۳۸۰	لایحه ۱۳۸۱	درصد افزایش (کاهش) نسبت به بودجه مصوب ۱۳۸۰	درصد افزایش (کاهش) نسبت به پیش‌بینی عملکرد ۱۳۸۰
۱. مالیات حقوق	۵۰۰۰	۴.۴۷۰	۸۹/۴۰	۲.۷۰۰	(۴۶/۰۰)	(۳۹/۶۰)
۲. مالیات مشاغل	۴۲۰۰	۳.۵۸۳	۸۵/۳۱	۶.۵۰۰	۵۴/۷۶	۸۱/۴۱
۳. مالیات مستغلات	۳۵۰	۵۲۱	۱۴۸/۸۶	۶۵۳	۸۶/۵۷	۲۵/۳۴
۴. مالیات‌های متفرقه درآمد	۱۰۰	۱۱۹	۱۱۹/۰۰	۱۵۰	۵۰	۲۶/۰۵
	۹.۶۵۰	۸.۶۹۳	۹۰/۰۸	۱۰۰۰۳	۳/۶۶	۱۵/۰۷

در بررسی این گروه نکاتی چند باید مد نظر قرار گیرد. نخست این که اصولاً تفکیک مالیات حقوق به دو بخش کارکنان بخش عمومی و کارکنان بخش خصوصی.

با اصطلاحات رایج و دیگر قوانین، از جمله قانون اصلاحی، هماهنگی ندارد. از آن جا که براساس قانون اصلاحی برای مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی و بخش خصوصی نرخ‌های متفاوتی در نظر گرفته شده است، این تفکیک باید دقیقاً مطابق با تعریف مندرج در قانون اصلاحی کامل شود. اگر کل رقم پرداختی به کارکنان بخش دولتی، یعنی ۵۳،۴۹۵ میلیارد ریال، مدنظر قرار گیرد، با منظور کردن معافیت موضوع ماده ۸۴ قانون اصلاحی، معافیت‌های مربوط به مزایای غیر نقدی و عیدی و پاداش (ماده ۹۱)، معافیت‌های ویژه مناطق کم‌تر توسعه یافته (ماده ۹۲) و غیره، رقم منظور شده در محاسبات، اگرچه نسبت به دریافتی تحقق یافته سال ۱۳۸۰ معادل با $39/60$ درصد کاهش نشان می‌دهد، ولی همچنان بیش از رقم دریافتی قابل پیش‌بینی است. این استدلال درباره حقوق کارکنان بخش خصوصی نیز به طور کامل صدق می‌کند.

مالیات قابل دریافت از بخش مشاغل نیز با مدنظر قرار دادن افزایش سقف معافیت‌های فردی و کاهش نرخ‌های ماده ۱۳۱ و با عنایت به این که شناسایی مشاغل جدید برای اخذ مالیات، در کوتاه مدت چندان موفق نخواهد بود و نیز این که اصولاً در این بخش پیش از این معافیتی وجود نداشته که لغو و حذف آن موجب افزایش مبلغ مالیات شود، افزایش $81/41$ درصدی پیش‌بینی شده بسیار دور از واقعیت به نظر می‌رسد.

با عنایت به حذف مواد ۳ تا ۱۶ قانون مالیات‌های مستقیم، افزایش معافیت موضوع ماده ۵۷ قانون، اصلاح نرخ‌های ماده ۵۹ و مهم‌تر از همه کاهش نرخ‌های ماده ۱۳۱ هرگز نمی‌توان $25/34$ درصد افزایش مالیات مستغلات را نسبت به عملکرد سال ۱۳۸۰ محقق شدنی دانست. توجه به این نکته نیز لازم است که

پیش‌بینی بودجه سال ۱۳۸۱ در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۸۰ افزایشی معادل ۸۶/۵۷ درصد را نشان می‌دهد. تنها دلیل این افزایش، عدم توجه به قانون اصلاحی و تکیه بر مفروضاتی است که قانون اصلاحی آن‌ها را دگرگون کرده است. از آن جاکه ریز ارقام و محاسبات در دست نیست، تعیین میزان واقعی مغایرت‌ها دشوار است. اما، در هر صورت در بالا بودن اقلام پیش‌بینی شده جای هیچ‌گونه شک و تردیدی وجود ندارد.

گروه سوم درآمدهای مالیاتی، مالیات بر ثروت نامیده شده و شامل بخش‌های زیر است:

جدول شماره ۶- سهم اجزای مالیات بر ثروت از کل درآمدهای مالیاتی و درآمد دولت

درصد از درآمد دولت	درصد از کل درآمدهای مالیاتی	مبلغ به میلیارد ریال	بخش‌های مالیاتی گروه سوم (مالیات بر ثروت)
۰/۰۰	۰/۰۰	۲	۱. مالیات‌های اتفاقی
۰/۳۰	۰/۳۹	۲۴۱	۲. مالیات بر ارث
۰/۰۰	۰/۰۰	۳	۳. مالیات نقل و انتقالات - حق تمبر
۱/۴۰	۱/۸۳	۱.۱۱۴	۴. سایر مالیات‌های نقل و انتقالات و سرقتی
۲/۵۲	۳/۲۶	۲.۰۰۰	۵. حق تمبر و چک و برات و ...
۰/۹۵	۱/۲۲	۷۵۰	۶. مالیات سود سهام بانک صنعت و معدن
۵/۱۷	۶/۷۰	۴.۱۱۰	

از بررسی سه بخش نخست به سبب سهم ناچیزی که دارند، چشم‌پوشی می‌شود. درصد تحقق بخش چهارم نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۸۰، ۹۶/۴

درصد و بخش پنجم ۸۸/۱ درصد بوده است. اظهار نظر در مورد بخش ششم ناممکن است، زیرا مشخص نیست عدم تحقق به سبب عدم پرداخت در هشت ماهه اول سال بوده یا به دلیل نبود سود. از این رو با در نظر گرفتن عملکرد، درصد افزایش پیش‌بینی شده در بودجه، تنها برای بخش‌های چهارم و پنجم ارزیابی می‌شود.

جدول شماره ۷- دو بخش مهم از مالیات بر ثروت در بودجه ۱۳۸۰ و لایحه ۱۳۸۱

دو بخش مهم گروه سوم	بودجه مصوب ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	پیش‌بینی عملکرد در ۱۳۸۰ (میلیارد ریال)	درصد تحقق نسبت به بودجه مصوب ۱۳۸۰	لایحه ۱۳۸۱	درصد افزایش نسبت به بودجه مصوب ۱۳۸۰	درصد افزایش نسبت به پیش‌بینی عملکرد ۱۳۸۰
۴. سایر مالیات‌های نقل و انتقالات و سرفه‌ی	۸۹۹	۸۶۷	۹۶/۴	۱.۱۱۴	۲۳/۹۲	۲۸/۴۹
۵. حق تمیر و چک و برات و...	۸۵۰	۷۴۹	۸۸/۱	۲.۰۰۰	۱۳۵/۲۹	۱۶۷/۰۲

افزایش گاه تا صد برابر ارقام تشکیل دهنده بخش پنجم می‌تواند افزایش ۱۶۷/۰۲ درصدی این بخش را توجیه کند و به همین نسبت نیز ۲۸/۴۹ درصد افزایش در بخش چهارم چندان نامعقول نیست. ولی به سبب آن‌که، در دیگر موارد بررسی شده مبنای محاسبات همان قانون موجود بوده است، بعید به نظر می‌آید که در این دو بخش تغییرات مندرج در قانون اصلاحی به راستی مدنظر قرار گرفته باشد.

نکته دیگری که درباره این گروه باید یادآوری شود، نام نامناسب انتخاب شده

برای گروه است. بدون شک حق تمبر و... مالیات بر ثروت نیست و حتی مالیات بر ارث را نیز بسیاری به عنوان مالیات بر ثروت نمی‌پذیرند. نکته آخر این که بسیاری از بانک‌ها و شرکت‌های دولتی سودآور به صورت جمعی - خرجی اداره می‌شوند، ولی سود هیچ یک به صورت بخشی جداگانه در بودجه نیامده است. دلیل وجود بخش ششم (مالیات سود سهام بانک صنعت و معدن) مشخص نیست، آن هم در وضعیتی که اصولاً تحقق یافتن کل مبلغ مصوب در بودجه سال ۱۳۸۰ یا دست کم بخشی از آن نیز مستند نشده است.

گروه بعدی مالیات بر واردات به مبلغ ۱۹.۴۶۶ میلیارد ریال است که نسبت به بودجه ۱۱.۴۹۲ میلیارد ریالی مصوب سال ۱۳۸۰ کلاً ۶۹/۳۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. از آن جا که عملکرد این گروه ۹۴/۷ درصد اعلام شده است، بنابراین نسبت به عملکرد ۱۰.۸۸۳ میلیارد ریالی پیش‌بینی شده نیز ۷۸/۸۷ درصد افزایش وجود دارد. این افزایش می‌تواند به دلیل تضعیف نرخ موثر ریال ایران و حذف تمام نرخ‌های ارزان‌تر از نرخ واریز نامه‌ای ارز صورت پذیرفته باشد.

آخرین گروه را مالیات بر کالاها و خدمات تشکیل می‌دهد که مبلغ ۸.۴۴۴ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. این رقم در مقایسه با ۹.۰۹۰ میلیارد ریال بودجه مصوب سال ۱۳۸۰، کلاً ۷/۱۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. این گروه که در گزارش عملکرد دولت با عنوان مالیات بر مصرف و فروش به آن اشاره شده به استناد آمار موجود در هشت ماهه اول سال ۱۳۸۰ بیش از ۶۳/۸ درصد تحقق نیافته است. بنابراین، با پیش‌بینی تداوم روند تحقق یافتن ارقام در چهار ماهه آخر سال ۱۳۸۰ می‌توان درآمد تحقق یافتنی در سال ۱۳۸۰ را تنها مبلغ ۵.۷۹۹ میلیارد ریال فرض کرد. در این صورت، رقم پیشنهادی در بودجه ۴۵/۶۱ درصد نسبت به

عملکرد ۱۳۸۰ افزایش نشان می‌دهد که چندان پذیرفتنی نیست. بررسی بخش‌های تشکیل دهنده این گروه نشان می‌دهد که ارقام درآمدزاکاهش و ارقامی که درصد تحقق بسیار کم‌تری داشته‌اند، افزایش یافته‌اند.

به طور مثال، مالیات بر فروش فراورده‌های نفتی به مبلغ ۸۷ میلیارد ریال در مقایسه با ۸۳ میلیارد ریال مصوب ۱۳۸۰ که $۱۰۶/۷$ درصد تحقق یافته و به رقم ۸۹ میلیارد ریال رسیده است، $۲/۲۵$ درصد کاهش نشان می‌دهد. اما مالیات بر نقل و انتقالات خودرو که ۴۳۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده در مقایسه با ۳۷۰ میلیارد ریال مصوب سال ۱۳۸۰ تنها $۸۶/۲$ درصد تحقق یافته و پیش‌بینی کل درآمد آن تا پایان سال ۱۳۸۰ که نمی‌تواند از ۳۱۹ میلیارد ریال تجاوز کند، $۳۴/۸۰$ درصد افزایش یافته است. به همین ترتیب، می‌توان در صحت ۱,۸۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده برای مالیات مقطوع خودروی تولید داخلی تردید کرد، زیرا از ۲,۳۰۰ میلیارد ریال مصوب سال ۱۳۸۰ آن تنها $۶۴/۷$ درصد تحقق یافته است و تا پایان سال جاری نمی‌تواند از مرز ۱,۴۸۸ میلیارد ریال فراتر رود. لذا، $۲۰/۹۷$ درصد افزایش پیش‌بینی شده نسبت به عملکرد دست نیافتنی است.

در بودجه اقلام دیگری نیز وجود دارند که در حقیقت مالیات‌اند، ولی با عناوینی چون عوارض، پوشش داده شده‌اند. از آن جمله می‌توان به بند «غ» تبصره ۱ اشاره کرد که مالیات پیش‌بینی شده در قانون تأمین اعتبار احداث، تکمیل، توسعه و تجهیز اماکن ورزشی مصوب ۲۷ اسفند ماه ۱۳۷۶، برای آن که از چشم منتقدان دور بماند، عوارض خوانده شده است.

اصلاح بند «غ» تبصره ۱ از اهم اصلاحاتی است که نباید نادیده گرفته شود.*

*. مبالغ دریافتی از موارد مندرج در بند «غ» تبصره ۱ باید برای اجرای مفاد قانون تأمین اعتبارات احداث.

مالیات‌هایی که پیشنهاد دریافت آن‌ها با عنوان عوارض در این بند داده شده است باید وصول و مالیات نامیده شوند، تا به مصارف مذکور در قانون لازم الاجرای فوق برسند.